

DONOSTIAKO EASO PLAZAKO ERRADIOGRAFIA

Posted on 01/07/2019 by Naider

Plaza Easo euren egongela balitz bezala sentitu dute ia donostiar guztiek. Egongela partekatu handi bat Amara Zaharra auzoa izango zen etxe erraldoi batean. Aisialdirako, aisialdirako eta dibertsiorako lekua. Txiki-txikitatik hiriko bazter guztietan nagusitzen ziren motordun ibilgailuetatik aldentzen ziren plaza bakanetako batean ibili ginen lasterka. Easo plazan izan ezik. Plaza honetan betidanik jendea izan da nagusi. Eta horrela transmititzen da belaunaldi batetik bestera. Beste Easok bezala, baditu bere indarguneak eta ahuleziak, mugak eta potentzialak, eta horiek ere eztabaidarako eta hirigintzarako eraldaketarako gune bihurtzen dute, ziur aski inkontzienteki eta etenik gabe gauzatzen den hirirako eskubidearen aldeko etengabeko borroka prozesu batean.

Easo plaza da hiriaren erdigunea (ez da alferrik Easonense adjektibotik jasotzen duen izena). Donostiaren nortasuna da. Aldatzen ez dena, bada ere. Lehen momentutik konkistaturiko espazio publiko baten esentzia mantentzen duena. Lanetik itzultzen direnean auzokideen aterpea da, edozein arrazoi dela eta edozein festaren hileroko kontzertuen, janari herrikoien eta ohiko merkatuen, bigarren eskuko merkatuen, era guztietako aldarrikapenen plataforma eta bozgorailua.

Donostiarren ordezkariak soziala da.

Auzoko beste plazetako batek ere ez du Easo plazak egiten duena: konplexutasuna. Esaten nuen bezala, Easo plazak berehala bereganatu zuen herritarren oniritzia. Espazio publiko hau asko bizi izan dela antzematen da. Herritarren balioak eta baldintza material jakin batzuk dira, ez funtzio sozial eta kulturalak berak, toki honen nortasun ia ukigarria sortu dutenak. Dakarten balio zibikoetako bat tolerantzia da, espazioa eta jarduerak partekatzen diren taldeen aniztasunarekiko errespetua. Auzolana edo komunitate-lana/komunitaterako kontzeptua plazan gertatzen da, partekatutako arazoei erantzun sozial gisa. Auzo heldua.

Era berean, plazaren ezaugarriak dira denboran zehar finkatzen jarraitzen duten eta Easok transmititzen duen «aldaketarik ez» sentsazio hori sortzen duten denda txikiak. Bizilagunek janari dendetan, txiki-merkatuetan (supermerkatuak), tabernetan, okindegiak eta denboraren poderioz tradizionalizatutako gozotegiak erosten dituzte. Erosketak modu naturalean egiten dira, tratu hurbila eta auzoa iraun eta aurrera egiteak duen garrantzia baloratuz, denon artean, elkar zaintzen eta laguntzen duten guztiek partekatzen duten ariketa gisa. Eta plazatik gertu dauden supermerkatu, zentro eta merkataritza-barruti handien tentazioak epidemia bezala piztu direla hiri osoan. Easo oraindik ere defendatzen duen epidemia, bertako biztanleek egunero defendatzen duten azken bastioa baita.

Harreman sozialak denboran zehar elkarrekintza sozial luzearekin sortzen, gogortzen eta finkatzen dira. Gertaera horrek «topaketez eta atzerapausoz, afektuez, aniztasunez eta, batez ere, aukerez egindako eguneroko gertaera» da (Estevez Villarino, 2012). Espazio publiko handiak, hala nola, bulebarrak, etorbideak, merkataritza-guneak edo plaza handiak ez dira denboran zehar mantentzen diren harreman sozialak ehuntzeko lagungarriak. Espazio horietan, egun gutxiren buruan desagertzen diren topaketak sortzen dira. Easo plaza auzoko plaza bat da, hiriko plaza bat bere aniztasunagatik eta irekitasunagatik, bertan elkartzeko dira bizilagunak, familiek eskolak, tabernak eta kezkak partekatzen dituzte, belaunaldiak joan eta etorri, mantentzen den espazio fisikoaren begiradaren aurrean.

“Jendeak, uneoro eta nonahi, bere jokabideak jendaurrean moldatzen ditu besteekiko elkarrekiko modu batean. Eguneroko itun hauek inplizituak dira, eta gainera ez dira finkoak, dinamikoak baizik, beti birnegoziatzen ari dira interes, balio eta identitate ezberdin eta aldakorrek dituzten pertsonen eta talde sozialen artean. Ezein araudi edo administrazio-araudi ezin ditu negoziazio horiek ordezkatu; bestela, espazio publikoak bizitasun guztia galduko luke» (Aramburu, 2008, 146. or.).

Bere historiaren uneraren batean bertatik igaro eta gozatu duen biztanleria zenbatezina da, eguneroko bizilagunetatik haratago. Beti grabitate-puntu gisa jokatu du kale paraleloetatik baino bertatik bidaiatzea hautatzeko. Horrez gain, hiritarren trafikoari dagokionez funtsezko leku batean kokatuta dago: alde batetik, hiriko jendetsuena den Amara Berri auzoko bizilagunek lehen zati honetako kale bakanetako batetik igaro behar dute. Hondartzara edo Alde Zaharrera joateko zentroa, ibaiak zein mendiak hiria estutzen baitute puntu honetan, inbutu natural bihurtzen dena. Gehienak Easoren bila goaz. Jakina, atsegina delako, irekiagoa, argi eta bizitasun gehiagorekin, eta baita Kontxako hondartzara eta Alderdi Eder pasealekura azkarrago iristen delako. Gainera, Aieteko (hiriaren goialdean) bizilagunen bisita ugari jasotzen ditu, eta hiriko erdigunera azkar joan daitezke zuzenean Easo plazara jaitsiz. Marianistas, San Bartolome eta Amara Viejo eskoletako haurrek ere egunero ikusten zuten plaza, batzuk eskolara bidean moztu nahian plaza zeharkatzeko aukeran, eta beste batzuk eskolaz kanpoko jolastokia bezala. Karmelitaren eliza plazak eskaintzen duen eta hiriko eliztarrak aldizka erakartzen dituen elkarguneetako bat da.

Ezaugarri hauek guztiak plazaren konfigurazioan eta kokalekuan arrakasta izan zuen plangintza estrategiko batetik jaio ziren. Baina herritarrak izan dira edukiz hornitu eta hazkuntza eta heldutasuna sustatu dutenak. Plazako elementuetako bat agertoki, dantzalekua, txikientzako futbol zelaia eta egun euritsuetan aterpe gisa funtzionatzen duen Kiosko enblematikoa da, beste hainbat funtzio espontaneoan artean.

Easo beste udalerri eta turistentzat ere ezaguna da, Euskadi aldiriko trenarekin (Euskotren) Donostiara iristen diren bisitarien lehen irudia baita. Tren honek inguruko herriekin eta Hendaiako Frantziako geltokiarekin lotzen du. Heltzean, geltokitik irteten diren pertsonak lurretik metro batzuetara daude, eta horri esker, plaza osoa ikusteko aukera ematen dute, bertako zuhaitz eta lore-kutxak plazaren irudia erakusten duten, irribarre atsegina eskainiz harrera atsegina batekin. Intermodalitatea sustatzeko, geltokiaren atarian udal bizikleta elektrikoak aurki daitezke, eta Easotik doan bidegorritik hiriko edozein puntutara pedalkatzera gonbidatzen dituzte herritarrak.

Easoko bizilagunek eta Amara auzo zaharrak auzoaren dinamika alda dezaketen hirigintza proiektu berrien ziurgabetasuna partekatzen dute orain, plazak egitura aldaketak izango dituelako. Euskotren lurperatzeak eta Donostiako metro bihurtzeak eragin handiena izango du enklabe zehatz honetan. Plazara begira dauden ia balkoi guztietatik zintzilik dauden pankartak Easok etorkizun ziurgabe bati aurre egiten dion sentsazio partekatua adierazten du. Duela gutxi plazara joan dira Donostiako hirigintza bulegoak, besteak beste, metroko lanekin batera neurri handiko beste hirigintza esku-hartze batzuk egiten ari direlako. Inguru hurbileko eraikinak, isurkariak eta kale osoak ordezkatu dituzte dagoeneko, baina eraldaketarik larriena etortzeko dago. Beldurra ezkutuan dago gizartetik landutako plaza baten garapena ikusteko, erabilera eta ohituretan oinarrituta. Sentimendu hori Easo plazak esan nahi duena galdu nahi ez duten hiriko beste hiri-esparru batzuetan partekatzen da, bere bizikidetzaren adibideagatik*.

**Kasu honetan, ez pertsonartekoari erreferentzia egiten, aniztasuna bizi den hiri-espazio publikoan gaudenean ohikoa den zerbaiten parte sentitzeari baizik. Parke batek senti diezagukeen lasaitasunetik, plaza bateko bankutik pasatzen direnak ikustearen plazerra, liburutegi batetik ezagutza eskuratzera edo aurkitzea espero ez genuen norbaitekin topo egin arte."*

JUAN IGLESIAS
Ingurumen Hirigintza
Naider

There are no comments yet.